

Maa- ja metsätalousministeriö
Elintarvike- ja terveysosasto
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

29.4.2004
LAUSUNTO
1 (3)

Maa- ja metsätalousministeriölle

ASIA

Lausunto ehdotuksesta laiksi koe-eläintoiminnasta ja laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta

VIITE

Lausuntopyyntö Dnro 1598/00/2004

**Vastauksena maa- ja metsätalousministeriön esittämään lausuntopyyntöön
Tutkimuseettinen neuvottelukunta esittää seuraavaa:**

1. Ehdotuksen tavoitteet

Ehdotusten tavoitteena on koe-eläintoimintaa koskevan lainsäädännön selkeyttäminen ja täydentäminen vastaamaan Euroopan yhteisön eläinkokeissa sovellettavia vaatimuksia sekä säädöstason korjaaminen vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Samalla eläinkokeiden valvontajärjestelmää uudistettaisiin ja perustettaisiin nykyisten laitoskohtaisten koe-eläintoimikuntien sijaan Etelä-Suomen lääninhallituksen yhteyteen keskitetty eläinkoelupahakemuksia käsittelevä eläinkoelautakunta. Ehdotetut uudistukset ovat pääosin erittäin kannatettavia, mutta Tutkimuseettinen neuvottelukunta toivoo jatkovalmistelussa kiinnitettävän huomiota seuraaviin seikkoihin:

2. Keskitetty eläinkoelautakuntajärjestelmä

Keskitetty järjestelmä pyrkii yhdenmukaistamaan säännösten tulkintaa ja lupakäytäntöjä. Sen tarkoituksena on myös lisätä lupajärjestelmän läpinäkyvyyttä, puolueettomuutta ja julkista luotettavuutta ja estää päällekkäisten tutkimusten tekemistä. Keskitetty järjestelmä tarjoaa paremmat mahdollisuudet edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi, mutta ei sinällään takaa niitä. Järjestelmän tulee myös toimia asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Lautakunnan työjärjestyksen muotoilussa tulee varmistua siitä, että samat periaatteet toistuvat myös sen käytännön toiminnassa.

Keskitetyllä järjestelmällä on myös puutteensa. Se tulee todennäköisesti hidastamaan eläinkoelupahakemusten käsittelyä ja kaventamaan ennakoarvioinnin tieteellistä asiantuntijuutta. Käytännössä on esimerkiksi havaittu, että eläinkoehakemuksiin ehdotetaan usein korjauksia. Laitosympäristössä toimivissa koe-eläintoimikunnissa hakemuksen täydentäminen on voitu hoitaa joustavasti, mutta keskitetyssä ratkaisussa jo asiakirjaliikenteeseen kuluu enemmän aikaa. Eläinkokeita tarvitsevan tutkimuksen kilpailukyvyyn edellytyksenä on, että lupakäytännöt Suomessa pysyvät sujuvina. Keskitetyn eläinkoelautakunnan toimivuuden kannalta on myös olennaista, että se ja sen jaostot on resursoitu riittävän hyvin ja että sen kokoonpanoa valittaessa on otettu riittävästi huomioon eri intressitahot.

3. Järjestelmän resursointi

Tutkimuseettinen neuvottelukunta arvioi, että noin 800 vuosittaisen eläinkoehakemuksen käsittelyyn 4 täysipäiväistä esittelijää ja heidän avukseen ehdotetut 2 toimistohenkilöä on alimitoitettu ratkaisu. Kun ottaa huomioon suunniteltujen 4 jaoston suuren työmäärän, mikä edellyttää vähintään kuukausittaista kokoontumista, on vaarassa, että yksittäisten jaostojen päätösvalta jää varsin harvojen aktiivisten jäsenten varaan, mikä vaarantaa käsittelyn yhdenmukaisuuden. Sen vuoksi lautakunnan ratkaisukokoonpanosäännöksillä on erittäin merkittävä painoarvo.

4. Eläinkoelautakunnan kokoonpano

Ehdotuksen mukaan lautakunnan jäsenistä neljän tulee edustaa tieteellisen tutkimuksen asiantuntemusta, neljän koe-eläinten hoitoa ja eläimille suoritettavia toimenpiteitä koskevaa asiantuntemusta, neljän eläinlääketieteellistä asiantuntemusta sekä neljän asiantuntemusta käytännön eläinsuojelutyössä tai eettisissä kysymyksissä. Lautakunta jakautuu jaostoihin siten, että niissä on tasapuolisesti edustettuna lautakunnan eri alojen asiantuntemus (24 §).

Päätösvaltasäännöksestä ilmenee, että jaosto on päätösvaltainen, kun paikalla on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään kaksi muuta jäsentä tai varajäsentä, joista toinen edustaa eläinlääketieteellistä ja toinen käytännön eläinsuojelutyötä tai eettistä asiantuntemusta (26.2 §).

Ehdotuksen mukaan tärkeimmiksi asiantuntijatahoiksi on siten katsottu eläinlääketieteellinen asiantuntijuus ja eläinsuojelun tai etiikan näkökulma, mutta ei tieteellisen tutkimuksen näkökulmaa tai koe-eläinten hoitoa koskevaa näkökulmaa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta näkee tässä ehdotuksen vakavimman puutteen. *Tutkijan oikeusturvan kannalta on oleellista, että myös hänen näkökulmansa edustaja on mukana eläinkoehakemusta ratkaistaessa.* Samoin on huolestuttavaa, että

eläinsuojelutyö ja eettinen asiantuntijuus rinnastetaan keskenään vaihtoehtoisina näkökohtina. Parhaimmillaan nämä kaksi näkökulmaa yhdistyvät, mutta eivät aina. Eettinen asiantuntijuus tulisi ymmärtää erityisenä moraalifilosofisena asiantuntemuksena (eettisten teorioiden ja periaatteiden tuntemus, moraalisen perustelemisen ja keskustelun hallinta- ja arviointitaidot). Usein aatteellisen toiminnan varaan rakentuva eläinsuojelutyö ei vastaa ajattelu- ja toimintatavoiltaan eettistä asiantuntijuutta siten, että nämä kaksi näkökulmaa olisivat toisilleen ehdotuksen tavoin rinnakkaiset, vaikkakin molemmat näkökulmat ovat ratkaisun kannalta tärkeitä.

5. Muutoksenhaku

Eläinkoelautakunnan jaoston kielteisestä päätöksestä tulisi olla uudelleenkäsittelymahdollisuus lautakunnan täyskokoontamassa, ja vasta sen jälkeen valitusmahdollisuus hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaisi useamman tieteellisen asiantuntijan läsnäolon asiaa ratkaistaessa, mikä on esimerkiksi koulukuntakiistoissa tutkijan oikeusturvan kannalta oleellista. Myös hallintolain 50 §:n itseoikaisumenettelyn käyttömahdollisuudesta tulisi mainita. Muutoin esitys kuormittaa hallinto-oikeuksia tarpeettomasti ja myös pitkittää asian käsittelyä.

Helsingissä, huhtikuun 29. päivänä 2004

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan puolesta,

Salla Lötjönen
pääsihteeri